

Oslo, 15.09.22

Innspill til Lovutvalg om negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og psykisk vold

Utfordringer med dagens lovverk:

Om tvangsekteskap og æreskontroll på tvers av landegrensar skal kunne anses som organisert kriminalitet og/eller menneskehandel frykter vi at mishandlede kvinners rettssikkerhet vil bli vesentlig svekket. Det er i utgangspunktet veldig vanskelig for kvinner i denne situasjonen å anmelde ektefeller og nære familiemedlemmer. Dette lovverket (organisert kriminalitet/menneskehandel), slik det er i dag, forutsetter anmeldelser og rettsprosesser. Ytterst få av disse kvinnene vil kunne klare å stå i slike rettslige prosesser. SEIF mener det er kvinnens egen versjon som bør legges til grunn i slike saker.

Rettsvernet til barn og unge som er etterlatt i utlandet bør styrkes ved at det norske barnevernets mandat utvides, slik at de også kan bistå barn som er blitt etterlatt. Barnevernets ansvar må ikke opphøre ved flytting til utlandet. Det bør også opprettes et nasjonalt varslingsssystem hvor barn og unge blir registrert. Dette for å unngå at barn og unge blir «glemt» og ikke får noen form for oppfølging. Det er også veldig viktig at de barna og unge som returnerer blir ivaretatt gjennom et tverrfaglig hjelpeapparat som tilbyr psykisk helsehjelp, språkopplæring og skole/utdanning.

SEIF ser også nødvendigheten av å innføre helsesjekk på jentebarn som er blitt etterlatt i risikoland for kjønnslemlestelse. Per i dag foretas det ingen helsekontroller av norske jentebarn.

SEIF har flere eksempler på såkalte gjengangere, dvs. foreldre som etterlater sine barn flere ganger og i ulike land. Dette bør straffeforfølges og det bør etableres et tverrfaglig team bestående politi/barnevern/helsefaglig personell og andre eksperter på området med fokus på å hjelpe barna det gjelder.

SEIF har erfaring med at de aller fleste sakene som omhandler negativ sosial kontroll/tvangsekteskap/kjønnslemlestelse og vold i nære relasjoner blir henlagt. Dette til tross for at barn, unge, kvinner og LHBTIQ+-personer tar det steget og anmelder disse forholdene. Her bør det utredes hva som er årsaken til at påtalemyndighetene velger å henlegge disse sakene. Samtidig bør en se nærmere på manglene i lovverket. SEIF får hele tiden høre fra mennesker som føler de ikke er blitt trodd på og føler at systemet har sviktet dem gang på gang. De opplever en dobbel straff ved at de må flykte, leve i skjul for ubestemt tid, er blitt utstøtt og mistet hele nettverket sitt, mens overgripere får leve fritt og uten restriksjoner.

Når det gjelder annullering av tvangsekteskap, er det særdeles viktig at 6-måneders fristen for annullering av tvangsekteskapet blir utvidet til minimum 12 måneder. Vår erfaring tilsier at de færreste klarer å overholde 6-måneders fristen med den konsekvens at de blir nødt til å søke skilsmisse. Personens sivile status vil således følge personen livet ut. Det som i utgangspunktet var et tvangsekteskap blir stående som et ekteskap inngått av fri vilje.

En annen konsekvens av den korte 6-måneders fristen ser vi i saker der kvinner, som ikke har klart å overholde fristen, blir gravide med selvvalgte partnere, hvor farsskapet til barna automatisk blir registrert hos den mannen kvinnen ble tvangsgiftet med. Den biologiske faren blir fratatt alle sine rettigheter, og all sensitiv informasjon om **både** kvinnen og barnet blir utlevert mannen som nå står registrert som far. Her mener SEIF at ekteskapsloven bør endres for alle, men særlig for de som rammes av tvangsekteskap.

I saker som omhandler tvangsekteskap må det være mulig å endre farskap uten at mor og barnets adresse oppgis til far.

En mulig løsning i farskapssaker, der det er snakk om negativ sosial kontroll og/eller vold i nære relasjoner, er etablering av fast verneing i Oslo for alle saker hvor det er indikasjon på tvang eller vold. På denne måten vil mors og barns adresse holdes skjult, samtidig som fars tilsvarende rett blir ivarettatt.

Særlige sårbare grupper:

I Handlingsplanen 2017-2021 var det et spesifikt tiltak, tiltak 22, rettet mot personer med psykisk utviklingshemming og behovet for kompetanseheving for hjelpeapparatet. Nåværende handlingsplan tiltak 13 refererer kun til videreføring av TryggEst: Dette mener SEIF er for dårlig. TryggEst er fremdeles i startfasen når det gjelder denne målgruppen og vi må dessverre konstatere at de ennå ikke besitter nødvendig kompetanse på feltet. I mellomtiden er det ingen instans som klarer å fange opp disse menneskene og vi frykter at mange av disse ikke får det rettsvernet de har krav på.

LHBTIQ+ som får beskyttelse i Norge blir bosatt gjennom IMDi. SEIF erfarer utfordringene denne gruppen blir møtt med når de søker flytting til ny kommune grunnet negativ sosial kontroll, trakassering og mobbing i den kommunen hvor de er blitt bosatt. Bosetningskommunen yter liten eller ingen hjelp til personer som trenger rask flytting til ny og trygg kommune. Dette skyldes hovedsaklig økonomiske midler som kommunen har vanskeligheter med å gi slipp på. Dette resulterer i at aktuelle kommuner for flytting lukker sine dører når personen som trenger hjelp kommer uten bosetningstilskuddet. I slike saker bør IMDi ha mandat til å kunne bosette disse personene. Dette for å beskytte og ivareta LHBTIQ+. Slik det er i dag er det kommunenes egne økonomiske interesser som er utslagsgivende.

Nyankomne unge jenter og gutter (over 18 år) som blir relokalisert av politi og Kompetanseteamet blir også møtt med ovennevnte problemstilling. SEIF har flere saker der ungdom ikke får nødvendig hjelp fra kommuner fordi det ikke foreligger et formelt bosetningsvedtak. Dette gjør at de står uten rettigheter, som f.eks. introduksjonsprogram, nødvendig oppfølging og veiledning fra flyktningskonsulenter.

IMDi bør også her ha mandat til å rebo sette etter at den unge har flyttet ut av bo- og støttetilbudet. Dette er nødvendig for å ivareta deres rettigheter som flyktninger.

IMDi er et av de sentrale direktoratene med særlig ansvar for arbeidet mot negativ sosial kontroll. Rebo setting av sårbare grupper bør bli et av IMDis prioriterte arbeidsområder.

Med vennlig hilsen

Selvhjelp for innvandrere og flyktninger

Belinda de León

Adm. leder

Seynab Mikalsen

Prosjektleder